

gyar iparművészet bár lassú, de fokozatos fejlődését lássuk benne.

Ezt a fejlődést elősegíteni minden magyar embernek kötelessége. Ezért nem érthetünk egyet azokkal a lapnyilatkozatokkal, amelyek a kiállítást „gyatrának“ s dekadensnek mondták. Ily kemény jelzőket a kiállítás nem

érdemelt; de ha volna ok is ily könyörtelen bírálatra, mint a hogy nincs, akkor sem szabadna ily módon visszariasztani a magyar közönséget a magyar iparművészettől s megnehezíteni a magyar iparművészet fellendítésére irányuló, nehéz munkával járó, komoly és önzetlen törekvéseket.

W. MORRIS ÉS REFORMTÖREKVÉSEI.

ÍRTA: KRIESCH ALADÁR.

A napokban egyszerű, de kiváló művészi ízléssel szerkesztett könyvecske került korlátolt számú példányban forgalomba, mely magába foglalta annak a négy fölolvadásnak tartalmát, melyet jeles művészünk Kriesch Aladár a lefolyt évben tartott a Műbarátok Körében.* Az egyes fölolvadások címei: Ruskin művészi hitvallása; W. Morris és reformtörekvései; A praerafaelita kör irodalmi működéséről; A praerafaelita képrők.

Ezek között a második fölolvadás tartama bennünket közvetlenül érdekel, mert nem csupán Morrisnak messze kiható, alapvető munkásságát ismerteti, hanem bepillantást enged a modern iparművészet igazi apostolának szellemi műhelyébe. Ezért — azt hisszük — t. Olvasóink hálával fogadják, ha a sok aktuális vonatkozásai miatt is igen érdekes és tanulásos értekezést az illusztris szerzőnek szíves engedelmével a következő bő kivonatban ismertetjük:

AMIT RUSKIN hangos szóval követelt, hogy az élet minden megnyilatkozásának művészi tartalmat kell adni — ezt a követelést kézzelfogható valósággá varázsolta W. Morris. Ha a művészetek egyáltalában Ruskin fellépése óta, úgy niveau, mint elterjedés tekintetében igen nagyot haladtak is egész Európában — mégis mindennek előtt otthonunk, a mindennapi élet művészete, az iparművészet az, amely azóta valósággal halottaiból támadt fel és váratlan virágzásnak indult mindenfelé. És amint ezen mozgalom szellemi megindítójának Ruskint tekinthetjük, ép oly joggal említhetünk a modern iparművészet újjászületésénél egy másik nevet: a William Morrisét. Ruskin így ír: „Az egyedüli tétel, amelyet hirdetünk, az utálat minden elől, ami vaskalapos és dogmatikus, ahelyett, hogy tapasztalaton alapulna és hasznos volna; ennél fogva soha sem lesz egy tanítványom sem „Ruskiniszta“, nem az én irányomat fogja követni, hanem saját lelkének érzelmeit s Teremtőjének sugallatát.“ Ez a mondás mindenben talál Morrisra, aki pedig mindennek között a legteljesebben s leghívebben valósította

meg a mester tanait. Ruskin beérte azzal, ha a szunynyadó szellemet felrázta; Morris fanatismusa s titáni energiája itt nem állhatott meg. Amely perczen megszállta őt az igazság ihlete, ő annak rögtön cselekedetben is adott kifejezést. Nála az íge azonnal testté is vált. Munkaképessége, sokoldalúsága majdnem megfoghatatlan. Gyakorlati tehetsége, amelylyel megérezte, hogy miképen lehet valamely dolgot — lett légyen az ház, vagy bútor, vagy cserép, vagy szőnyeg, vagy könyv vagy más egyéb — a lehető legjobban s az anyag követelményeinek megfelelően megcsinálni — bámulatra méltó. Mert nála a jó és a szép körülbelül egy volt; tudta jól, hogy ami igazán becsülettel, szeretettel és céljának megfelelően van elkészítve, annak egyuttal szépnek is kell lennie. Tehát, amit röviden így szoktunk mondani: minden művészi vagy iparművészi alkotás szépségét szerkezete adja meg; annak egyszerűsége és célszerű volta. Azóta az ügyes és tehetséges művészek száma, kik ezen alapvető elv zászlaja alatt küzdenek és diadalokat aratnak, ugyancsak megszorodott; de olyan hatalmas, sokoldalú tehetség

Ruskin tanítása.

* Kriesch Aladár: Ruskinról s az angol praerafaelitákról. Budapest, Franklin Társulat. A még meglevő néhány bekötött példány 4 korona árban megszerezhető a M. Iparművészeti Társulat titkári hivatala útján.

Morris
socializ-
musa.
Műemlékek
restaurá-
lása.

get, amilyen a Morrisé volt, keveset — vagy talán egyet sem — fogunk találni közülök. Ő is, mint Ruskin, — ami mélyre látó, nagy szellem emellett bizonyít, — a felismert igazságnak levonta végső következtetéseit. Ruskin nagy elvét, hogy művészetet mindenkinek! ő, az ő egyénisége szerint, körülbelül így formulázta: Munkát mindenkinek, de olyan munkát, amelyben neki gyönyörűsége teljék. Mert, úgymond, „a művészet a munka előállítása közben érzett gyönyörnek a kifejezése“. Minden, amit teljes lélekkel, örömmel csinálunk, ezen lelki állapotunk bélyegét magán fogja viselni; nem csak tehetségeinkhez képest becsületesen és jól lesz megcsinálva, hanem bizonyos fokig, lelkünk harmóniájának külső kifejezése képen — művészi is lesz.

Így aztán, élte utolsó szakában, ő is harcra kel nem csak az embert is géppé alacsonyító gyári ipar ellen, hanem az ezen ipar mögött rejlő nagy tőke és annak elhatalmasodása ellen is, és határozott szocialistává lesz, aki eleinte, gyakorlati természetének megfelelőleg, mindenfelé keres elvtársakat és politikai fractiókat, hogy segítségükkel elveit rögtön meg is valósíthassa, míg végre, az igazságot mindig tisztábban és magasabbról szemlélvén, lerázza magáról a politikai bilincseket, s krisztusi emelkedettségben e szavakba önti világnézetét:

Ami én socialismus alatt értek, az a társadalom olyan állapota, amelyben nincsen sem gazdag, sem szegény; sem úr, sem szolga; sem henye, sem agyondolgozott; sem szellemileg kimerült szellemi munkás, sem kedélybeteg kézimunkás, amelyben minden ember egyforma életfeltételek közt él és akadálytalanul járhat saját dolgai után, tiszta tudatával annak, hogy ami egynek ártalmas, az ártalmas egyuttal mindnyájának is — egyszóval megvalósítása annak az egy szónak, hogy: k ö z j ó l é t.

Szerző ezután vázolja Morris tanulmányait s élénk színekkel ecseteli azokat a nehéz küzdelmeket, melyeket az iparművészet megújítása érdekében folytatott. Nevezetesen az üvegfestészet, az agyagipar, a falikárpitok készítése, különösen pedig a szövészet terén kifejtett nagy és sokoldalú munkásságát.

Majd pedig ismerteti azt a lelkes agitációt, mely Morris a műemlékeknek értelmetlen restaurálása ellen megindított. E helyen idézi Morrisnak következő megszívlelni való szavait:

„Írjátok meg újra Aischylos trilógiáját, csináljátok meg az elejét és a végét Finsbury küzdelmének, fejezzétek be Chaucer helyett Squire meséjét, ha mindezt meg tudátok tenni, akkor isten neki, próbáljátok restaurálni Westminster Abbeyt!“

De hallgassuk meg egy kissé Ruskint is, mint vélekedik a „Seven Lamps of Architecture“-ben erről a kérdéstről:

„Sem a közönség, sem azok, akikre a műemlékek gondozása bízva van, nem ismerik ennek a szónak „restaurálás“ az igazi jelentőségét. Ez az épületnek elképzelhető legteljesebb elpusztítását jelenti. Olyan elpusztítást, melyről semminemű emléket nem gyűjthetünk; elpusztítást, melyet még az elpusztított dolog meghamisított bemutatása kísér. Ne csaljuk meg önmagunkat ebben a fontos kérdésben; épp oly lehetetlen bármit is restaurálni, ami valaha fenséges és szép volt az építészetben, amilyen lehetetlen valakit halottaiból feltámasztanunk. Fordítsatok kellő gondot műemlékeitekre, s majd nem lesz szükség azok restaurálására. Egy megfelelő nagyságú, a tetőre erősített darab bádog, néhány száraz levélnek s gallynak a maga idejében a csatornákból való kítakarítása meg fogja menteni úgy a tetőt, mint a falakat a romlástól. Ismétlem, az sem érzelmi, sem illemerkérdés, hogy vajjon megtartsuk-e az elmúlt idők emlékeit avagy sem. Nincsen semminemű jogunk ahhoz, hogy hozzájuk nyuljunk. Azok nem a mieink. Részben azoké, akik építették, részben pedig az egész emberiségnek, az utánunk következő nemzedékeknek is közös tulajdonát képezik. A halottaknak még nem szűnt meg a hozzávaló jussuk; amit ők alkottak, azt nekünk megsemmisíteni nincsen jogunk. Ami magunk építettünk, azt tetszésünk szerint le is rombolhatjuk; de aminek megalkotására más emberek szánták életük egész erejét és tartalmát, ott nem szünhetik meg a halállal a hozzávaló jog is; de még kevésbé van jogunk ahhoz,

a mi kizárólagos használatunkba venni azt, amit ők hátrahagytak. Az összes utódaik tulajdonát képezi.”

Mily üdvös dolog volna, ha ezen nagy igazságok nálunk is illetékes körökben egyszer-másszor a kellő visszhangra találnának. Magam is tudnék saját tapasztalataim után egynehány ilyen restaurálási és oktalan elpusztítási példával szolgálni, de „nomina odiosa sunt“.

Oly lelkes és sokoldalú volt ezen művészeti szövetség működése, hogy pl. első sorban nekik köszönhető, ha a velencei S. Marco basilikáját nagyrészt még a régi mozaikok fedik; az ő tiltakozásaiknak és meetingeiknek volt az eredménye, hogy e templomnak modern mozaikkal való tönkretételét abba hagyták.

Ezek után a szerző a következő tanulságokat vonja le Morris működéséből:

Az első, amit körülbelül állíthatunk, hogy W. Morris volt az atyja, a megindítója a modern kor művészeti törekvéseinek, amennyiben azok az iparművészetre vonatkoznak. Tehát, hogy egy jó hazai szóval éljek — a secessiónak. Mi, akik itt, kissé félreeső helyünkön, a kultúra finomultabb, tisztább törekvéseinek forogatójától távolabb állunk, — ahová csak ritkábban jut el egy-egy éltető szellő vagy elhaló csatakiáltás hangja, — hiszen mi magunk zárkózunk el gondosan, nemzeti karakterünk sértetlen megőrzésének örve alatt, az ilyen kívülről jövő, elementáris betörések elől — csak félig értjük meg a szavak igazi jelentőségét. A „secessió“ szóra meg éppen borsódzik a hátunk. És, bevallom, némileg joggal is. Igaz, a név „secessió“ talán nincs szerencsésen választva, pedig csak a hagyományos rossztól való elszakadást akarja jelenteni és nem a hagyományos jótól. Hisz nézzük azokat, akiktől e mozgalom kiindult! Volt-e náluknál nagyobb, lelkesebb, őszintébb bámulója az elmúlt korok igaz művészetének? Való, hogy hamis bálványoknak nem áldoztak: azok mellé, akik a művészetet cífraságnak, játéknak nézték, nem állottak; élesen meg tudták különböztetni az eleven művészeti életet annak bármilyen pompásra kifestett, halott képmásától; de soha egy percig sem dolgoztak hiú feltűnési viszketegből, vagy azért, hogy

minden áron valami újat, még eddig nem látottat alkossanak. Ép oly becsületes, őszinte meggyőződéssel munkálkodtak, mint a nekik például szolgáló elődeik, a sötét középkor névtelen munkásművészei, a személyes becsvágyat isten zsámolya elé lerakó, szerény művész-apostolok.

Ellenkezőleg, mindenáron keresték a velük való összefüggést, hirdették a tradíció fennállását! És ha mégis mást, elütőt, újat alkottak, ez egyszerűen csak azt bizonyítja, hogy művészek voltak; művészek, kik saját koruk keretében, saját koruk eszméitől hajtva, az ő legsajátabb énjüknek adtak kifejezést. Aki egy elmúlt kor művészetét fel akarja idézni, az vagy másokat ámit, vagy önmagát ámitja; vagy tudatlan, vagy hazug. Miért nem írhatunk egy újabb Dante-beli poklot vagy egy második Lear királyt? Hisz itt van előttünk a példa, fogjunk hát hozzá! Ennek lehetetlenségét mindenki belátja, miért teszünk hát kivételt a képzőművészeteknél? Vagy azt gondoljuk, hogy a román vagy a goth stílus, vagy a renaissance csak annyi, mint a hexameter vagy az alexandrín, amelybe tetszőleges tartalmat tölthetünk? Nem, valamely stílus lényege nem annak formáiban, de kifürkészhetetlen szellemében rejlik. A Goethe hexameterei sem egyazonosak a Homeroséval, sem pedig Vörösmartykéval. Akinek tehát egy elmúlt kor formái iránt bizonyos előszere-tete van, ám használja őket — ha tudja — az még nem nagy baj, a baj csak ott kezdődik, midőn ama formákba egyuttal annak a kornak a szellemét is belé akarja szorítani, tehát rég elkorhadt emberek agyával gondolkozni és szívével érezni.

A dolog inkább úgy áll, hogy azoknak az embereknek legnagyobb része, akik a produkciónak ezt a — bár lényegében lehetetlen, de külsőleg mégis meglehetősen kényelmes módját választották, tulajdonképpen nem is voltak művészek. Nemcsak az építészet, de a többi művészetek terén is a hagyomány és a közös megegyezés egész sorozatát állította fel a mankókul szolgáló szabályoknak, amelyek segítségével aztán a művész, hogy úgy nevezzem őt, elkezdett látszólag a maga lábán járni s

Új stílus
jogosult-
sága.

Szépség, csinált olyan palotát, szobrot vagy képet, amely célszerűség, a művészi alkotáshoz minden külső jelében tartósság. szakasztott módon hasonlított.

Midőn tehát a modern művészet a maga részéről ennek a művészi produkciónak a képzelenségét belátja, bár ama szabályok létezését általában nem tagadja, csak az ellen tiltakozik, hogy művészmanókón tudjon járni — tulajdonképpen nem tesz egyebet, mint minden őt megelőzőt művészi kor: visszaköveteli magának a jogot, hogy saját gondolatait a saját formáiban fejezhesse ki, hogy nem a mások, de a saját esze és szíve után indulhasson. Természetesen a nagy közönség, amely, különösen nálunk, az effajta törekvésekkel csak keveset törődik, s akinek életében a művészet egyéb jelenségei nem szerepelnek, mint egy-egy kiállítás a múcsarnokban, vagy concert, vagy a legjobb esetben egy elhalálozott családtag lefestése: megdöbben és zavarba jön, ha hirtelen valami új jelenségre bukkan.

Jellemző tulajdonsága általában az ember agynak, hogy egy új gondolat vagy új eszme befogadása mindig valósággal nagy physikai megerőltetésünkbe kerül s ezért egyelőre rendszeren ösztönszerűleg tiltakozunk ellene. Hátha még az új gondolat új formái köntösben is jelenik meg! Aztán ne feledjük azt sem, hogy mindenütt igen nagy száma van a hamis profétáknak, akiknél mondjuk a „secessió“ szó csak ürügy, hogy saját kis, önző céljaiknak szolgáljanak. Akik az újnál újabbat s a különlegesen különlegesebbet nem meggyőződésből, de csak azért csinálnak, hogy feltűnjenek, üzérkedjenek vele, s így a legundokabb módon profanizálják a művészet komoly és szent ügyét. Tény, hogy nálunk különösen ez utóbbi visszaélés a secessió jelszavával tette a hozzá nem értő embereket oly bizalmatlanná iránta.

De nézzük itt a mi külön esetünkben kissé közelebről a modern művész iparművészeti törekvéseit, Morris tanításait, amint azokat műveiben és írásaiban reánk hagyta.

A modern embernek alig van temploma, egész élete vagy annak legalább értékesebb része otthonának van szentelve. Így aztán Morris első sorban az otthon, a „home“-ot akarta művészetével mint-

egy megszentelni és a benne lakókat annak suggestív erejével fölemelni.

Jelszava: Ne tőrj házádban semmit, ami nem hasznos és nem szép! A fölösleges és a csunya megrontják jellegedet, teherré és keserűvé teszik életedet!

Csak gondoljunk egy rendes nagy úri palotára vagy egy egyszerűbb polgári lakóházra! Az előbbi fehér vagy szürke, de lehetőleg dúsan aranyozott falaival és mennyezeteivel, cikornyás bútoraival és nagy csillárai-val a maga nagy sivár szintelenségében; a másik ugyancsak tarka, rikító falú mustráival, kívül faragott, belül összetákoltt szekrényeivel, pohárszékeivel, botrányos szőnyegekkel és last no least olajnyomataival, és be fogjuk látni, hogy mennyire jogosult és mily égetően szükséges volt Morris föllépése, mily mély jelentőségűek az ő szavai és reformtörekvései! Hísz ő valósággal az embert akarja művészetével jobbá és boldogabbá tenni! Az ő bútorának vagy az ő szőnyegének szépsége nemcsak azt jelenti, hogy formái, vonalai, színei szépek és kellemesek legyenek! Nem, első és alapvető szépségük mindenekelőtt hasznosságukban, célszerűségükben, aztán pedig tisztességes, a lehető leggondosabb elkészítésükben rejlik. Nem azért készültek, hogy tervezőjük vagy készítőjük a lehető legtöbb pénzt nyerje rajtuk a lehető legkisebb munkáért, hanem azért, hogy becsületes munkával becsületes bérért a készítő is örvendjen, amíg dolgozik rajtuk s a birtokos is örvendjen és gyönyörködjék bennük, ahányszor csak látja és használja! Gondoljunk csak el, hogy mit jelentenek ez elvek a mai korban, midőn az általános jelszó az: üzleti szempontból minél többet és olcsóbban produkálni! Gondoljunk csak fel, hogy ezen hamis és bűnös szempont mennyi teljesen haszontalan, sőt káros sisyphusi munkát ró az emberiségre!

Mennyi szenvedésbe, mennyivel több elteközölt munkába kerül ugyanegy dolgot megcsinálni tízszer rosszul, mint egyszer jól, csak azért, hogy néhány ember embertársai tiszteres munkája révén tiszteres gazdagodhassék meg rajta. Ha egy jól megcsinált asztal vagy szék apáról fiúra száll, ha az anya leánya számára hagyhatja fe-

hérneműjét, gyolcsait; ha elődeink díszruháit két-három generáció viselhette, úgy ez kettőt jelent: először azt, hogy mivel gondosan, tehát szeretettel voltak készítve, hát bizonyára szépek is voltak s így egész létezésük hosszú ideje alatt állandó gyönyör és jó érzés forrásául szolgálhattak; másodsor pedig azt, hogy az emberiség nem volt kénytelen ugyanazt a munkát annyiszor újra meg újra elvégezni, nem roskadt le a folyton ismétlődő, reá rakott teher alatt, hanem ráért, ráért örömmel dolgozni, dolgozni emberhez méltóan. Igaz, ezen szerencsétlen állapotnak felidézését, az emberi lélek e telhetetlen és oktalan nyereszkeskedési hajlamának kielégíthetését első sorban a gyár- és ipar fellendülése tette lehetővé; nem csoda tehát, ha úgy Ruskin, mint Morris ennek, látva káros és erkölcstelen következményeit, szívük mélyéből hadat üzentek. És jórészt teljes joggal. Hisz bizonyára lesznek egyes esetek, mint mondjuk pl. a gombostű, melyeknek kézzel való előállításánál a ráfordított munka nem áll arányban az eredménnyel, sőt lesznek olyan dolgok is, melyeket a gép határozottan pontosabban fog megcsinálni, de általában véve mégis tökéletesen úgy áll a dolog, hogy a gép- és gyár- és ipar használati tárgyaink legnagyobb részét megrontotta, szépségükből kivetkőztette.

Ennek aztán megvan a maga óriási, kevesek által kellőleg méltatott erkölcsi perspektívája. Mivel önkénytelenül érezzük, hogy a bennünket környékező dolgok haszontalanok, bennük gyönyörűségünket nem lelhetjük; másrészt tudjuk, hogy mily könnyen s olcsó pénzért szerezhethetünk helyébe másokat, úgy természetesen nem szeretjük, nem gondoljuk, meg sem becsüljük őket, s ez aztán általánosságban is az emberi munka megvetésére vezet. A munka ez a megvetése meg csak újabb ösztön arra, hogy embertársunk a reá bizott munkát lánghán és hanyagul végezze, hisz úgy sem becsüli meg senki! Gondolja vagy érzi önmagában. Hogy ebből a circulus vitiosusból aztán az egész emberiségre nézve mennyi kínlás és szenvedés származik, nem közönséges phantasiája legyen annak, aki azt le tudná írni!

Mily becse volt azelőtt egy szép, hártya-papírra írott könyvnek, kirakott almáriumnak vagy festett ládának, — a katona névvel nevezte damaszkusi pengéjét, — a nagyasszony ünneplő mentéjét ereklyeképen hagyta unokáira; mindennek ma már nyoma sincsen, s a dolgok változott rendje bizony nem jelenti az emberi nem boldogságának gyarapodását!

Amint látjuk tehát, a Ruskin-Morris-féle művészi hitvallásnak lényege lebecsülte az emberi társadalom szervezkedésének gyökereit; az emberi nem természetes alapokon nyugvó közösségét konstatálja és ebből a megismerésből kiindulva törekszik — a művészet mindent megnevelő hatása által — a közjóltre. Ez a második, rejtettebb, mélyebb oka annak, hogy miért viselkedik a conservatív emberiség oly tartózkodással az úgynevezett „secessió“ iránt. Fél, hogy ez az új, titokzatos forgatag, amely pedig csak az ő boldogságát célozza, kizavarja őt az ő megszokott, mindennapi, polgári kényelméből! A conservativizmus magában véve nem rossz dolog: hiszen nélküle talán egy nyugodt percünk sem volna, eszméről-eszmére ugrálnánk, beléfognánk az újba, anélkül, hogy feldolgoztuk, megemésztettük volna a régit, — csak olyankor játszik mindig szomorú szerepet, midőn az emberiség fejlődésében egy-egy újabb evolucionak akarja útját állani.

Morrison is élte utolsó szakában mindjobban művészi munkálkodásának és meggyőződésének erkölcsi és társadalmi consequentiái foglalták le. Az ő vehemens, minden pillanatban tette kész, fellobbanó jelleme itt sem akart egy pillanatig sem várni az eszme megvalósításával, akár csak egy szék vagy gobelin előállításáról volna szó. Szenvedélyesen keres mindenfelé elvtársakat, maga is beáll socialistának, szónokol, agitál, gyermekies módon megfedkezik teljesen arról, hogy az ember értékét nem pártállása határozza meg s hogy politikai felekezettel idealis célokat megvalósítani nem lehet. Itt aztán ennek következtében csalódás csalódás után éri, saját elvtársai elhagyják, megvádolják őt, a legjobbat, a legnemesebbet. Végre aztán megjelenik előtte a tisztább világosság és megérti,

A kézi
munka
becse.

A munka gyönyöre.

azt hogy az emberiség boldogságát egyes-egyedül intellektualis és erkölcsi megismerésének határai szabják meg. Meggyőződésétől, élete elvétől el nem tántorodik, csak a hozzá vezető utat látja meg másképen, mind tisztábban — annak bár végtelen hosszú, de határozott és kétségtelen voltát.

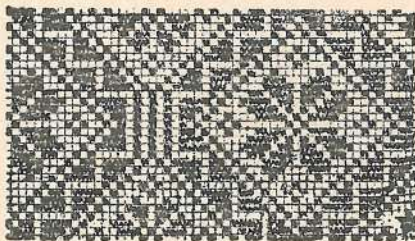
Még egy nagy vállalkozásba bocsátkozik: Kelmskott Manorban, az ő kedvenc pihenőhelyén egy XVI. századbéli régi curiában a Themse partján nyomdát állít, s mintaszerű, ideális kiállításban adja ki kedvenc régi és modern íróit, részben saját munkáit. Könyveinek szépsége, puritán egyszerűségük mellett, oly finom, hogy a mi megromlott izlésünk kezdetben nem is vesz tudomást róla, csak miután egy darabig forgattuk őket, kezd megindulni a szellemi communicatio s csakhamar úgy érezzük, mintha saját lényünknek egy alkotó részét tartanók kezeink között.

Hogy socialismusának emelkedettségét illusztráljam, legyen szabad egynéhány sort az ő „Socialism in Art“ című értekezéséből idéznem:

„A socialista művészi ideálnak ennél fogva első kelléke, hogy az közös legyen az egész népre nézve; s ez csak akkor lesz lehetséges, ha elismerjük azt, hogy bármilyen emberi kéz alkotta munkának, amelynek határozott formája van, s az a célja, hogy hosszú ideig eltartson, lényeges tartozéka a művészet. Más szóval, a socialista, ahelyett, hogy a művészetet egy kiváltságos helyzet esetleges fényezésének tekintené, követeli azt mint az emberi élet elengedhetetlen szükségletét, melyet bármely tagjától is

megvonni a társadalomnak nincsen joga. És követeli azt is, hogy ezen szükséglet kielégítése szempontjából adassék meg minden egyes embernek a lehetőség annak a munkának az elvégzésére, amelyhez legjobban ért; nemcsak azért, hogy ezáltal a lehető legkevesebb munkaerő vesszen kárba, hanem azért is, hogy ez a munka a lehető legnagyobb élvezetet is nyujtsa. Mert újra ki kell itt jelentenem, amit már annyiszor mondtam, hogy képességeink, munkaerőnk gyönyörteljes módon való felhasználása egyuttal a forrása is minden művészetnek és minden boldogságunk okozója: vagyis életünk célja. Olyannyira, hogy amely társadalom nem nyujt kellő alkalmat minden egyes tagjának képességei élvezettel teljes gyakorlására, elfeledte élte célját, nem teljesíti kötelességeit s nem egyéb tiszta zsarnokságnál, amely ellen az egész vonalon küzdeni kell.“

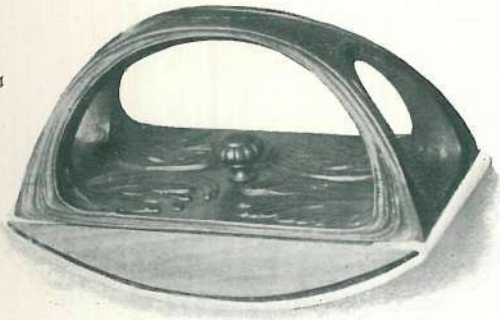
Ha tehát látunk valahol egy egyszerű, modern bútort, mely célját teljesen betölti, szerkezetében világos, arányaiban nemes és megcsínálásában becsületes, vagy egy modern szövetdarabot szőnyeget, melyen minden egyes szín ereje és mélysége az egésznek lágy harmóniájába olvad bele — úgy ne feledjük el, hogy bárki lett legyen is tervezőjük, de Morris lélekének egy része bennük lakozik; ha pedig megpillantunk másikat, feltűnőt, hívalkodót, melyet sem használni, sem megérteni nem lehet, amely gyönyörködtetés helyett felháborít, úgy menjünk el hallgatagon mellette, de ne ítéljük el érte Morris és a modern iparművészet komoly, szent törekvéseit.

SOMOGYI SZÓTTES MINTA.

21

22

23

21., 22., 23. ITATÓ, GYERTYA- ÉS GYUFATARTÓ.
TERVEZTE VÁGÓ DEZSŐ.

BRONZBA ÖNTÖTTE
HARASZTI JÓZSEF.

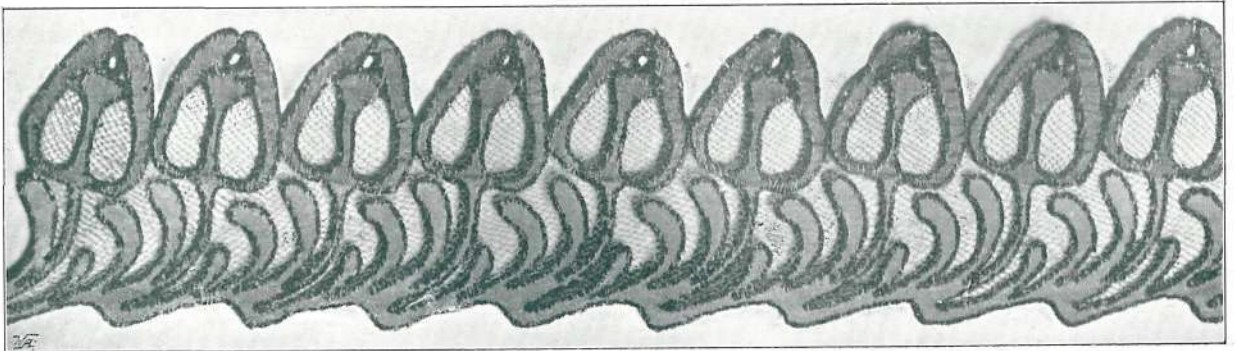
24

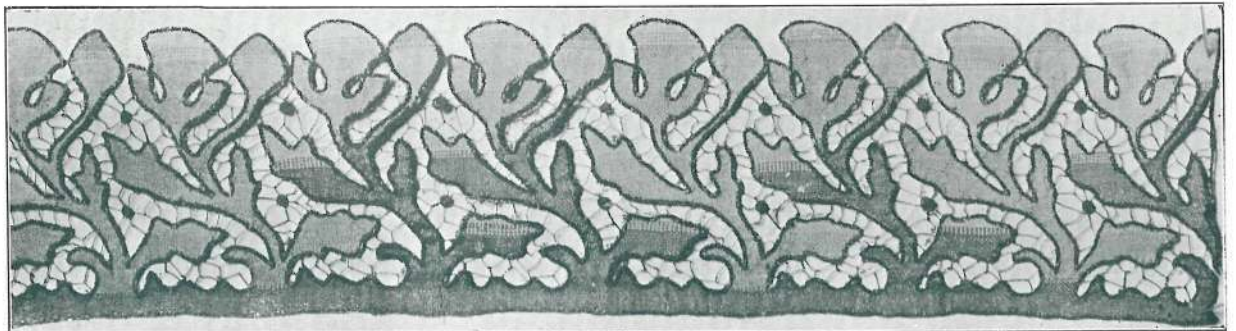
24. KURUC.
HOLLÓ BARNABÁSTÓL.

BRONZBA ÖNTÖTTE
HARASZTI JÓZSEF

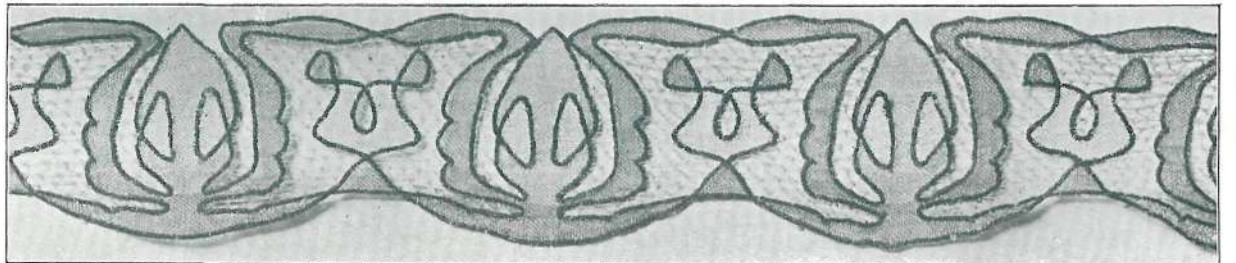
25

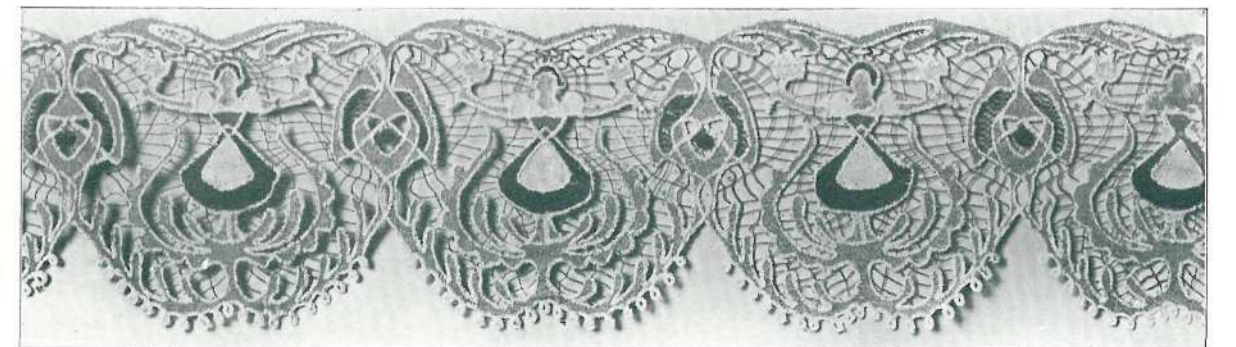
26

27

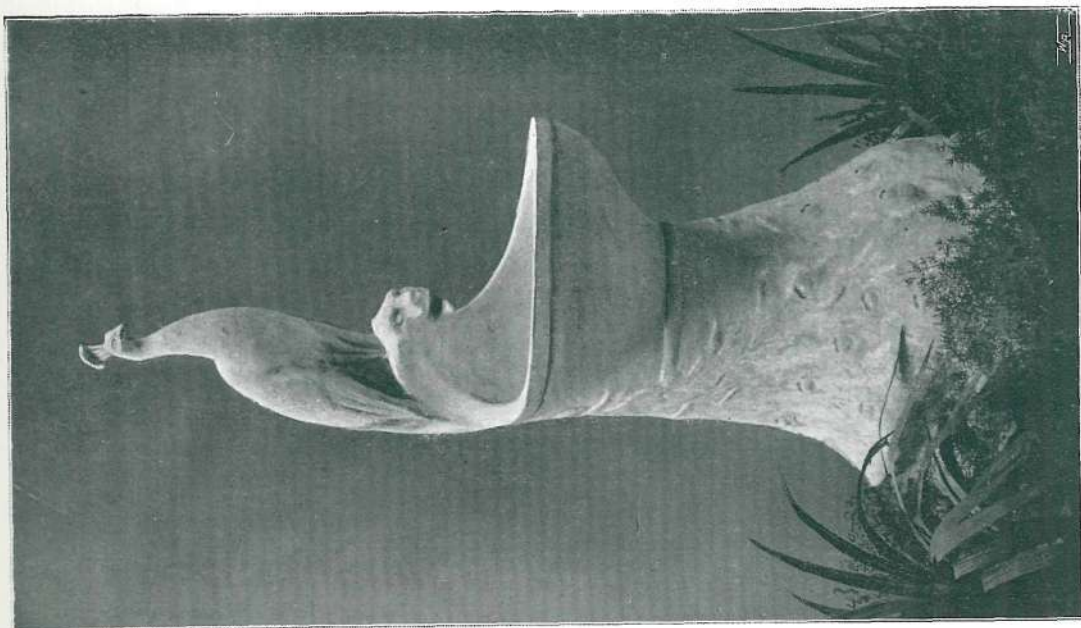
28

25., 26., 27., 28. VARROTT CSIPKÉK.

KÉSZÜLTEK DÉKÁNI ÁRPÁD HALASI MŰHELYÉBEN.

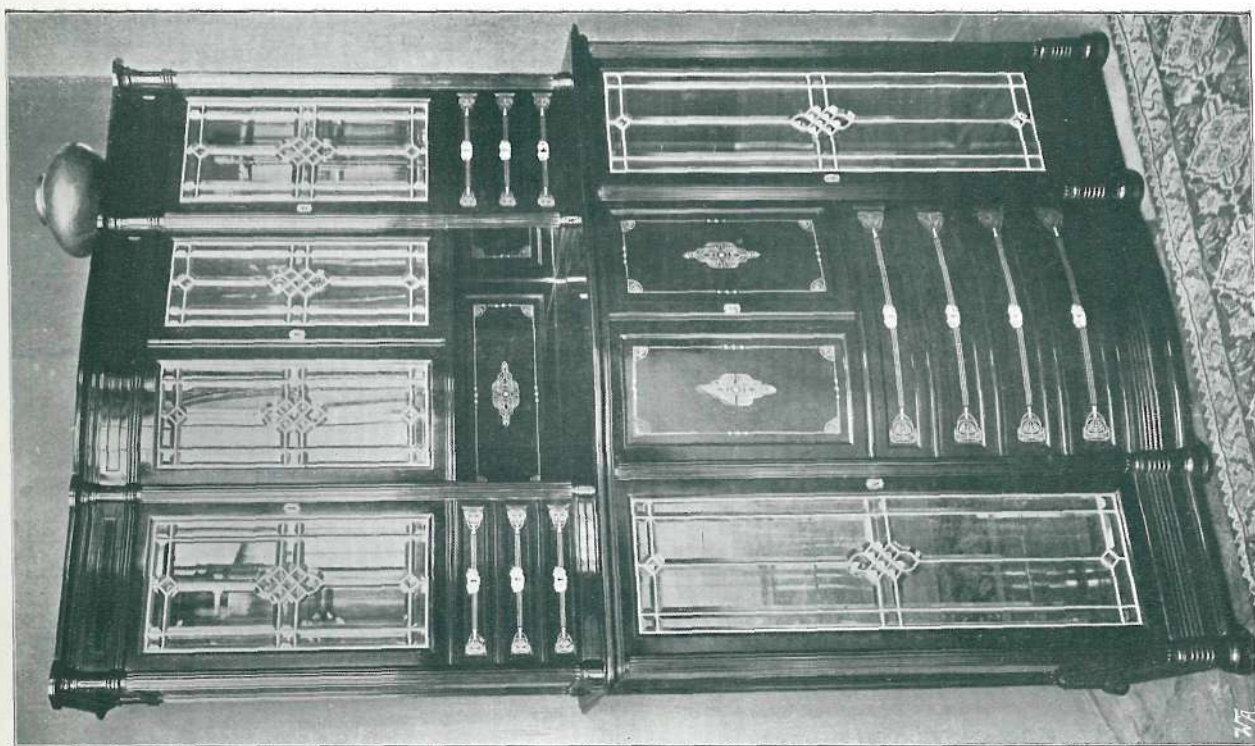
30

30. DÍSKÚT MINTÁJA.
TARJÁN OSZKÁR-ÉÉ.

29. SZALON-SZEKRÉNY.
TERVEZTE HOR TI PÁL.
KÉSZÍTETTE
VUKOVICS ÉS KAUFMANN.

29

23

4*

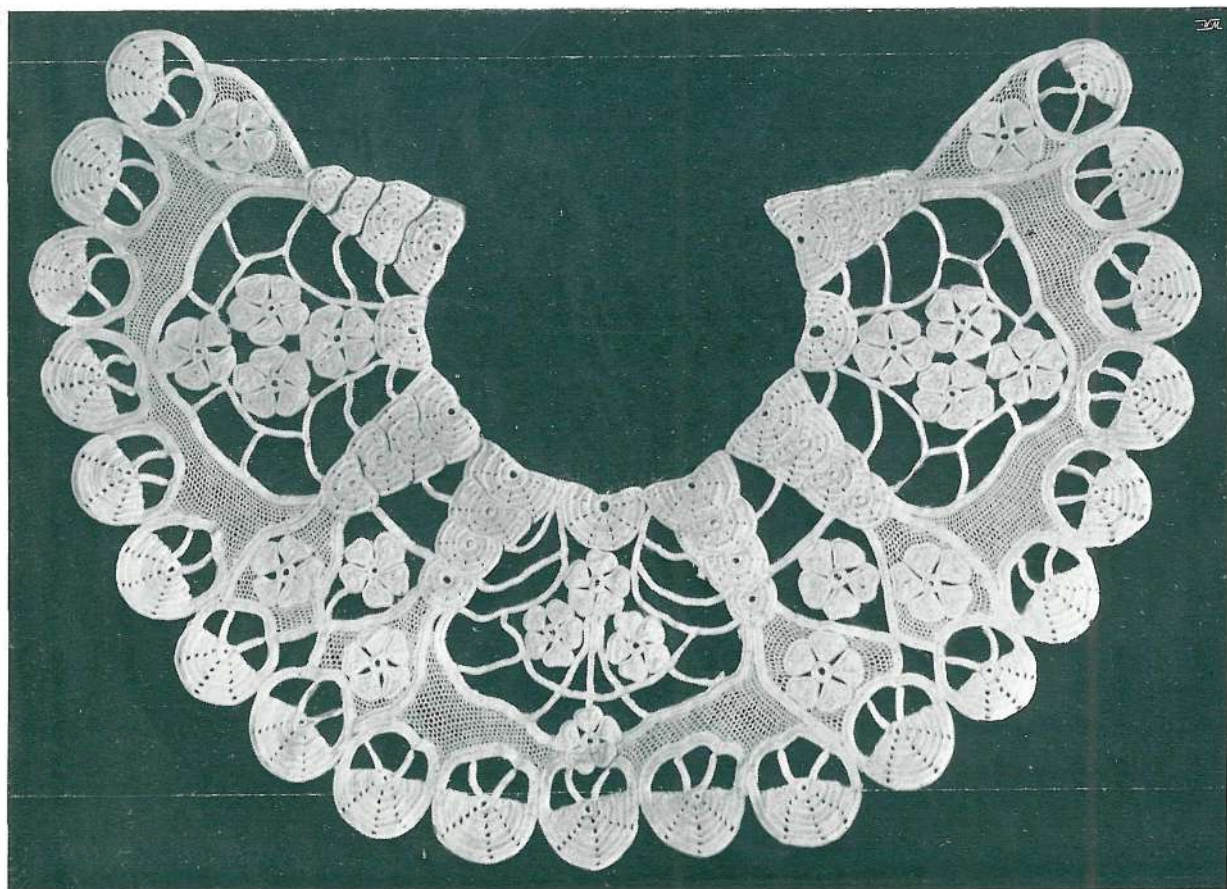

31

31. A TÁTRA-LOMNICI NAGYSZÁLLÓ OLVASÓ-TERME.

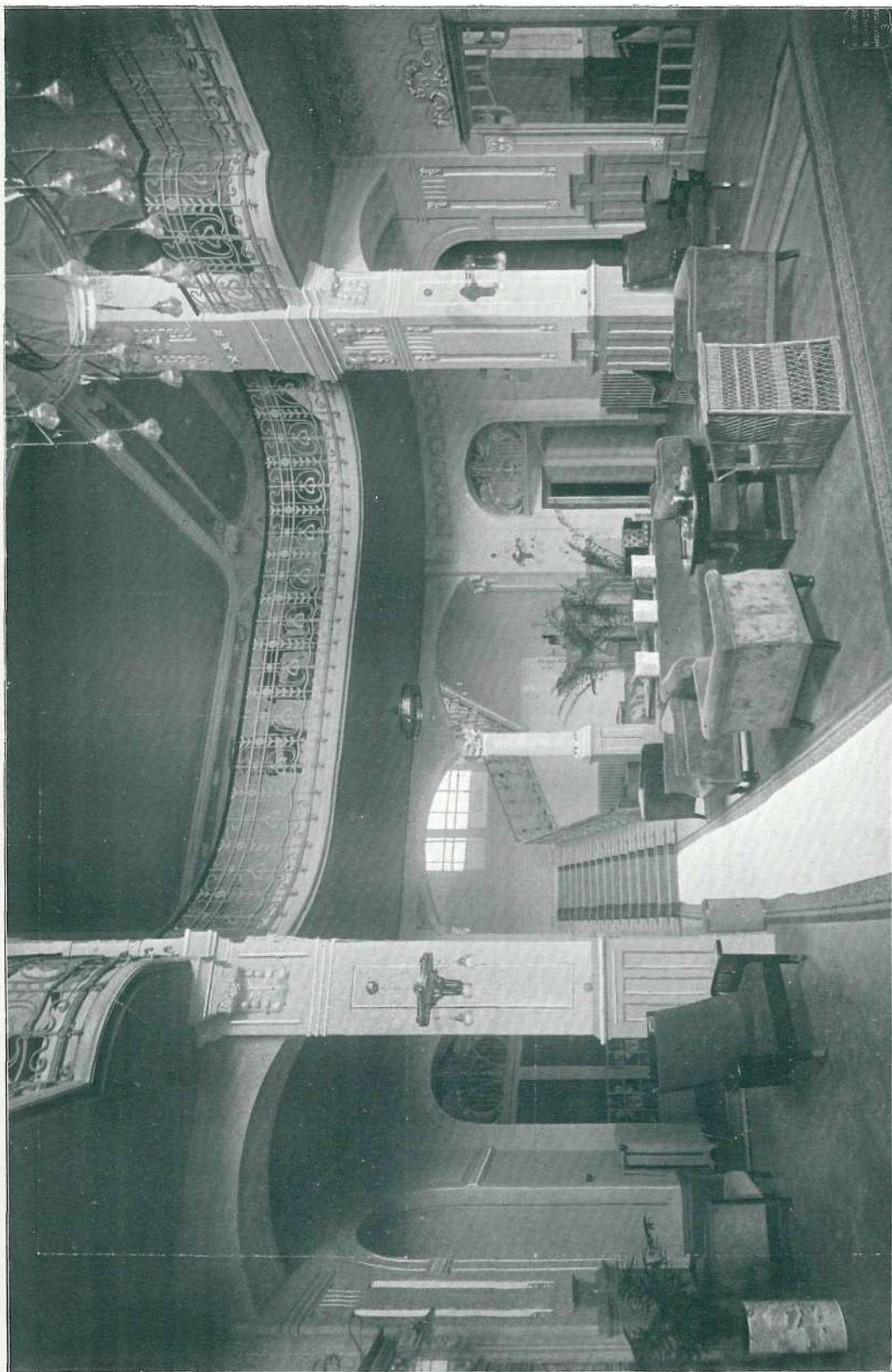
32

32. CSIPKEGALLÉR.

KÉSZÍTETTE SINGER HEDVIG.

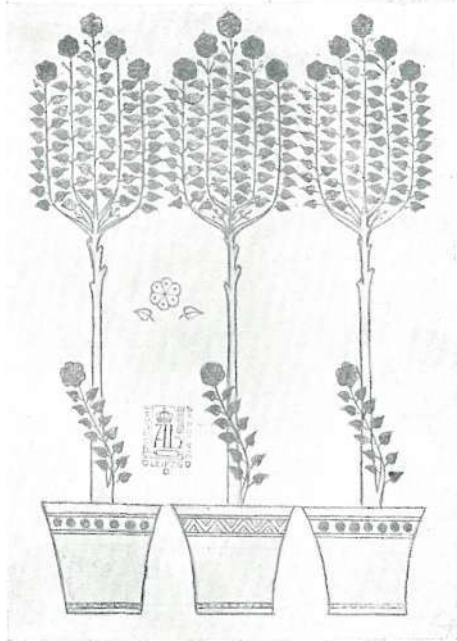

33. A TÁTRA-LOMNICI NAGYSZÁLLÓ LÉPCSŐCSARNOKA.

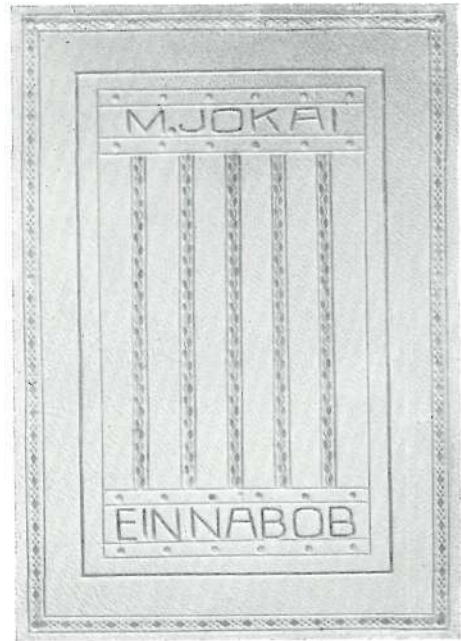
TERVEZTÉK HOEPPNER G. ÉS GYÖRGYI G.

KÖNYVFEDÉL-TERVEZETEK.

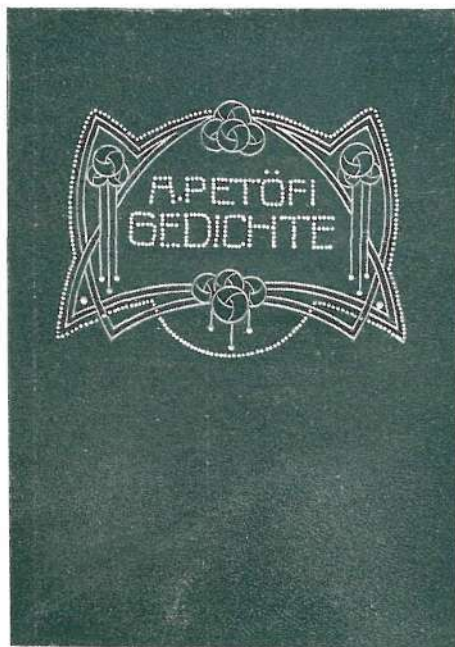
34

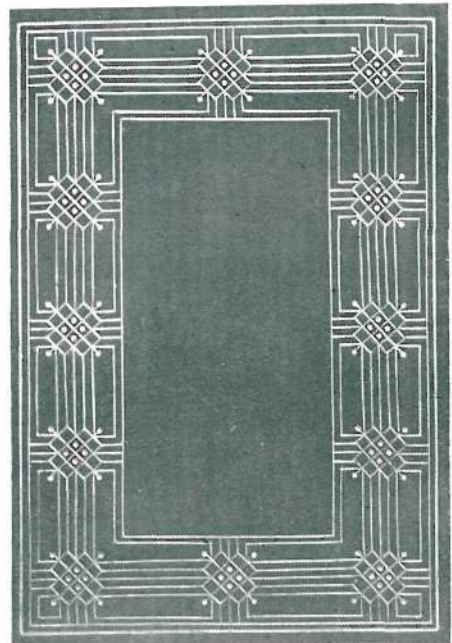
36

35

37

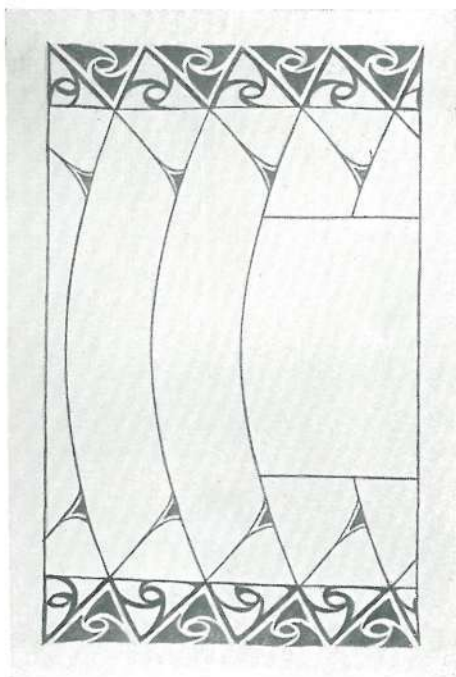
GALAMB JÓZSEF-től.

26

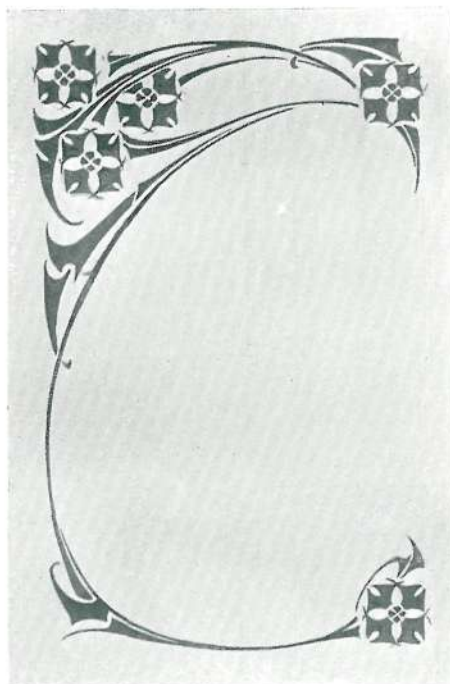

KÖNYVFEDÉL-TERVEZETEK.

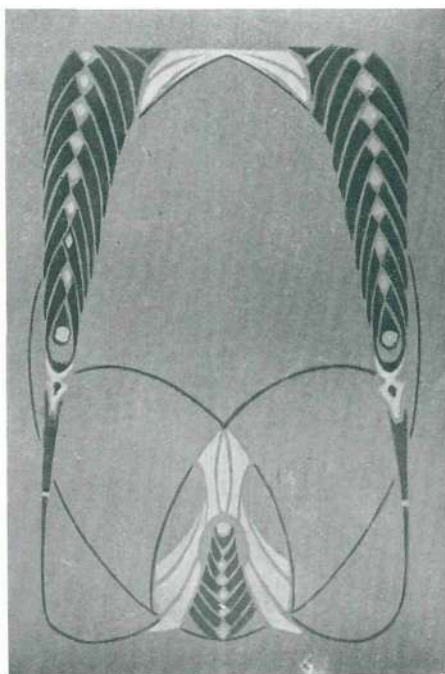
38

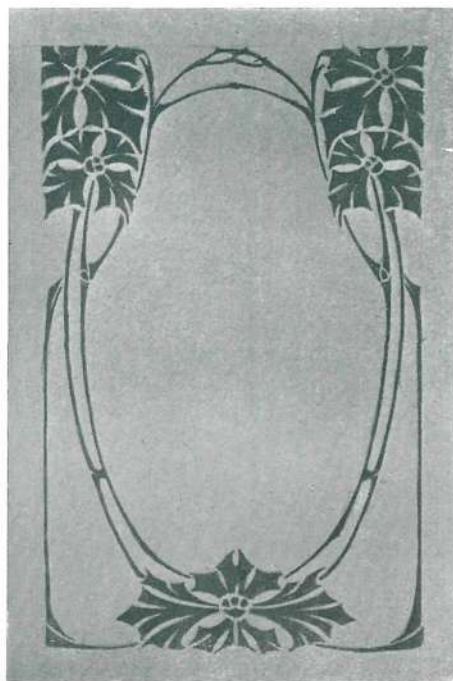
40

39

41

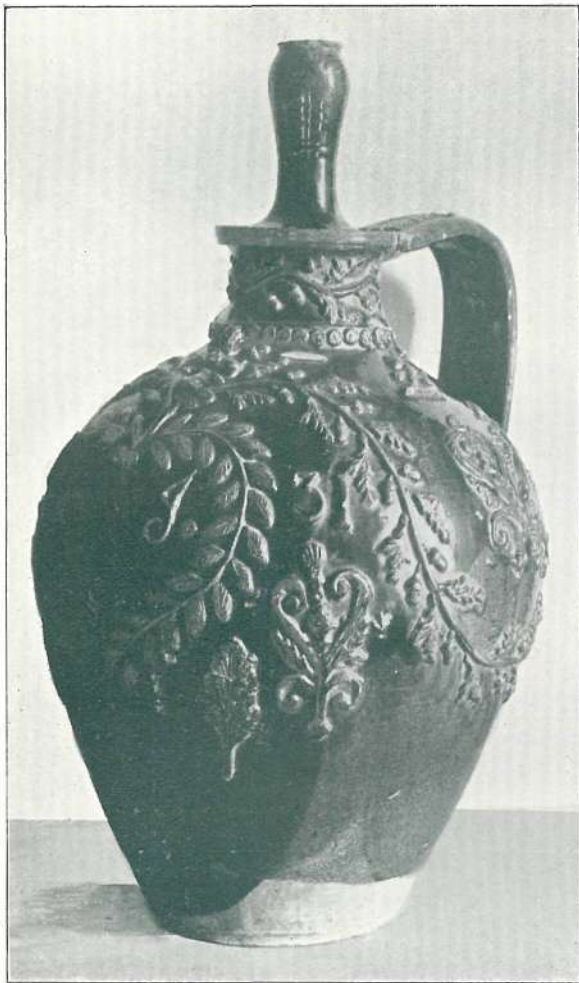

GALAMB JÓZSEF-től.

27

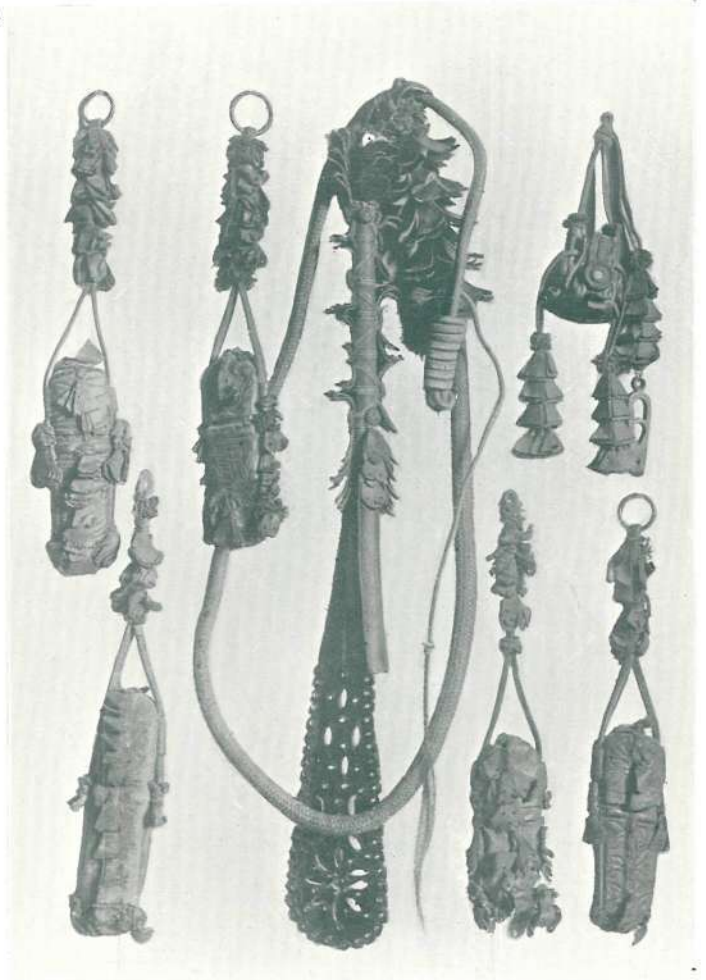
42

43

44

42., 43. MÁZAS ÓRAS 1831-56I, KULACS ÉS CSUPOR.

44. KARIKÁS OSTOR, KÉSTARTÓK ÉS ACÉL-KOVA-TAPLÓ-TARTÓ.

KOMLÓSSY GYULA GYŰJTEMÉNYÉBŐL
DEBRECEN.